

opvang- centra

een handleiding

fedasil

FEDERAAL AGENTSCHAP VOOR
DE OPVANG VAN ASIELZOEKERS

Aankomst in het centrum	03
Samenleven	07
Voorzien in de basisbehoeften	11
Meer dan een bed	15
Wachten op een antwoord	21
De kinderen in het opvangcentrum	27
Mensenwerk	31
Na het centrum	35

PAGINA

Aankomst in het centrum

Wie bij de dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) in Brussel asiel aanvraagt, gaat in hetzelfde gebouw ook langs bij de dienst Dispatching van Fedasil. Die zoekt voor elke asielzoeker een opvangplaats in België, waar hij materiële hulp (onderdak, eten, medische verzorging, sociale begeleiding en uitleg over de asielprocedure) zal krijgen. Meestal is dit in een opvangcentrum van Fedasil of van het Rode Kruis.

Bij de keuze van het opvangcentrum houdt de Dispatching rekening met de situatie van de asielzoeker (de gezinssamenstelling, de gezondheidstoestand, de kennis van een landstaal) en met de beschikbare plaatsen in de verschillende centra. Asielzoekers zijn niet verplicht om in een opvangstructuur te verblijven, maar het overgrote deel doet dit wel.

De dienst Dispatching geeft aan elke asielzoeker ook een informatiebrochure met uitleg over zijn rechten en plichten. Deze brochure bestaat in meer dan tien talen.

MARTIN onthaalmedewerker

Nadat ze zich hebben ingeschreven bij de dienst Vreemdelingenzaken komen de nieuwe bewoners, met hulp van een plannetje en een treinticket, op eigen houtje naar het opvangcentrum. Wie hier niet op tijd geraakt, kan overnachten in een transitcentrum in Brussel, om dan de volgende dag naar hier te reizen.

Bij aankomst aan het onthaal krijgt iedere bewoner een plattegrond van het centrum, een infobrochure en een badge.

Tijdens die eerste uren en dagen krijgen de nieuwe bewoners heel wat informatie te verwerken.

Voor de bewoners van het centrum is de elektronische badge met foto een soort van identiteitskaart. Zij gebruiken de badge telkens bij het binnen en buiten gaan van het centrum, om een maaltijd te bestellen in het restaurant of om materiaal (een fiets, boeken...) te ontlenuen.

Een open centrum

MARTIN

Dit is een open centrum, de bewoners mogen zich dus vrij binnen en buiten bewegen. Ze kunnen hier ook bezoek ontvangen in een aparte ruimte. De bezoekers komen niet op de kamers om de andere bewoners niet te storen. Wij controleren wel iedereen die het centrum binnenkomt.

De onthaaldienst is ook de eerstehulp post van het centrum. Is een bewoner ernstig ziek, dan brengen wij die naar het ziekenhuis. Wij bemiddelen ook als er onenigheid is tussen de bewoners. Dan proberen we de gemoederen te bedaren.

Zeven dagen op zeven, dag en nacht, zijn wij aanwezig in het centrum. 's Nachts doen onze medewerkers regelmatig een controleronde en kijken ze of alles rustig is. Tijdens die ronde bieden we vaak een luisterend oor aan bewoners die niet kunnen slapen. 's Nachts vertellen zij soms meer dan overdag.

Samen- leven

In een opvangcentrum wonen tal van nationaliteiten en culturen samen onder één dak. Families, alleenstaande mannen en vrouwen, kinderen...

Elke bewoner hier heeft zijn eigen verhaal, zijn eigen traject en zijn eigen redenen waarom hij zijn land heeft verlaten.

Toch moet iedereen in een opvangcentrum leren samenleven. Daarom heeft elk centrum een huishoudelijk reglement dat voor alle bewoners geldt. De coördinatiedienst probeert de kamers in het centrum zo goed mogelijk te beheren.

ERIC coördinator in een opvangcentrum

Elke morgen tel ik de beschikbare opvangplaatsen en deel ik ze in in plaatsen voor families, alleenstaande mannen en vrouwen... Die informatie geef ik door aan de dienst Dispatching in Brussel die zo de nieuwe asielzoekers kan toewijzen aan de verschillende opvangcentra.

Het klopt dat al die verschillende culturen hier overeen moeten komen, maar dat zorgt zelden voor grote problemen.

In de gemeenschappelijke kamers voor alleenstaanden probeer ik mensen van een zelfde land, met dezelfde godsdienst of die dezelfde taal spreken, te groeperen. Bijvoorbeeld katholieke Afrikanen samen, Oost-Europeanen samen... Zo ontstaan er makkelijker vriendschapsbanden, al moet ik natuurlijk eerst rekening houden met de vrije plaatsen.

Een huishoudelijk reglement

ERIC

De klachten die we hier krijgen gaan vooral over lawaai, vooral dan in de kamers waar de gezinnen wonen. De alleenstaanden hebben het dan weer moeilijk om samen te leven met vreemden, zij hebben af en toe discussies over het poetsen van de kamer bijvoorbeeld.

Om dit op te lossen hebben we een huishoudelijk reglement, dat is opgesteld in verschillende talen. Met het reglement willen we het verblijf hier voor iedereen zo aangenaam mogelijk maken, zowel voor de bewoners als voor het personeel. Het bevat de rechten van de bewoners, de regels die hier gelden (bijvoorbeeld het verbod om alcohol te gebruiken, de zorg voor het materiaal, de bezoeken...) en ook nuttige informatie.

Het reglement maakt het voor iedereen mogelijk om in gemeenschap samen te leven en toch nog een privéleven te hebben.

Voorzien in de basisbehoeften

Een opvangcentrum voor asielzoekers voorziet in de dagelijkse basisbehoeften van zijn bewoners: onderdak, voedsel en kledij.

PETER logistiek medewerker in een opvangcentrum

We geven nieuwe bewoners eerst en vooral een vaste slaappleats in het centrum. Alleenstaande asielzoekers moeten een kamer delen met anderen. Om zich te wassen maken ze gebruik van de gemeenschappelijke douches. In ons centrum delen 15 personen één douche.

Families die hier verblijven, hebben meer privacy. Zij wonen in een studio met een eigen toilet en douche. De bewoners houden hun eigen kamer netjes, het poetsmateriaal kunnen ze lenen bij het economaat.

Het economaat is een erg belangrijke plaats in het opvangcentrum, hier vinden de bewoners alles wat ze nodig hebben voor het dagelijks leven. Voor een groot centrum als het onze kunnen de hoeveelheden oplopen. Een voorbeeldje: maandelijks delen wij hier 500 tandenborstels en 700 tubes tandpasta uit.

In hetzelfde gebouw vind je ook de wasserij en het strijkatelier, overdag kunnen de bewoners er hun was en plas doen.

Bij aankomst krijgt iedere bewoner een basispakket voor zijn dagelijkse verzorging: lakens, een tandenborstel, tandpasta, zeep, toilet-papier. Vrouwelijke bewoners krijgen maandverband, aan de moeders geven we pampers voor de baby's, mannen krijgen scheermesjes. Geen dure schoonheidsproducten of deodorants dus...

In de keuken

PETER

De alleenstaanden eten hier in de grote gemeenschappelijke refter, dagelijks bieden we een ontbijt, middagmaal en een avondmaal aan. Ze kunnen kiezen tussen vegetarisch, vis of vlees. We proberen dus rekening te houden met de culturele en religieuze achtergrond van de bewoners. Tijdens de ramadan passen we bijvoorbeeld ook de uurregeling van de maaltijden aan.

Bij ons in het centrum heeft elk gezin een eigen keukentje, met maaltijdcheques kan het gezin zelf inkopen doen in de buurt. Zij hebben dus meer vrijheid om te koken en te eten wat ze willen dan de alleenstaande bewoners. In andere centra is dit meestal niet zo en eten de families ook in de refter. Voor speciale gelegenheden, zoals een verjaardag, kunnen de bewoners wel een feestmaaltijd bereiden in de gemeenschappelijke keuken.

De meeste asielzoekers komen in het centrum aan met weinig of geen bagage, in de vestiaire kunnen ze gratis tweedehandskledij uitzoeken. Die kleren krijgen we vooral van buurtbewoners en lokale verenigingen. Bepaalde artikelen, zoals kousen, sportkledij en kinderwagens, worden wel nieuw aangekocht door het centrum.

na
ib
aa
Cadita
Rena

Meer dan een bed

Naast kost en inwoning bieden de opvangcentra ook sociale, juridische, medische en administratieve bijstand.

Na aankomst in het opvangcentrum krijgt elke asielzoeker een maatschappelijk werker toegewezen die hem zal begeleiden tijdens zijn verblijf hier en bij wie hij terecht kan met al zijn vragen.

MANUELLA maatschappelijk werkster

De dag van zijn aankomst, of ten laatste de volgende dag, heeft de asielzoeker een eerste afspraak met zijn maatschappelijk werker.

Tijdens dit gesprek wordt de praktische informatie over het centrum nog eens herhaald. Verder komen het leven in België, en natuurlijk de verschillende stappen van de asielprocedure ter sprake. Wij luisteren en staan klaar om alle vragen te beantwoorden.

In ons centrum bestaat de sociale dienst uit vier personen die elk gemiddeld 35 dossiers behandelen. De bewoners komen heel vaak bij ons langs: onze deur staat altijd open, maar voor de behandeling van meer vertrouwelijke dossiers werken we ook op afspraak. Van zodra een asielzoeker een brief van bijvoorbeeld de Dienst Vreemdelingenzaken ontvangt, komt hij hierheen en lezen we samen de brief. We bespreken dan de gevolgen van de beslissing voor zijn asielaanvraag. Als maatschappelijk werker geef je meer uitleg, overloop je de verschillende opties, maar beïnvloed je de uiteindelijke beslissing van de asielzoeker niet.

Elke bewoner kan ook rekenen op juridische hulp: hij kan een beroep doen op een advocaat die hem helpt bij zijn asielaanvraag.

Meestal nemen we contact met een bureau voor juridische bijstand en zoeken we via deze weg een pro-Deoadvocaat. De asielzoeker en zijn advocaat kunnen indien nodig elkaar ontmoeten in het opvangcentrum.

Met de hulp van een tolk

MANUELLA

De bewoners komen uit de vier windstreken. We doen ons best om alles uit te leggen, maar vaak is de taal een serieuze struikelblok. Eerst en vooral doen we een beroep op de kennis die we hier in huis hebben: ik heb bijvoorbeeld een collega die Russisch spreekt, die komt natuurlijk vaak als geroepen. Hiernaast hebben we ook overeenkomsten met sociale vertaaldiensten. Indien nodig komt een tolk dan ter plaatse, of gebeurt de vertaling via de telefoon. Om gewone praktische zaken uit te leggen, roepen we de hulp in van een medebewoner.

Een dokter in het centrum

MANUELLA

Zoals in alle opvangcentra is er hier ook een medische dienst.

De bewoners kunnen er terecht tijdens het spreekuur van de dokter. Nieuwe bewoners gaan er langs voor een medische controle. Indien nodig stuurt de dokter een bewoner door naar een externe specialist (tandarts, oogarts, kinesist...). Bewoners met psychologische problemen worden ook doorverwezen naar een gespecialiseerde externe dienst.

Sommige asielzoekers storten hier sneller hun hart uit, op de medische dienst is luisteren erg belangrijk.

Enmaal per maand komen de maatschappelijk werkers, de verplegers en de dokter van het centrum samen. Dan bespreken we de bewoners die het moeilijk hebben, we zijn hierbij wel gebonden aan het beroepsgeheim.

•270039•

Wachten op een antwoord

Op dit moment mogen asielzoekers nog niet werken. Tijdens hun verblijf in een opvangcentrum zitten ze dan ook vooral te wachten op een beslissing over hun asielaanvraag. De dienst animatie van het opvangcentrum doet er wel alles aan om de verveling tegen te gaan. **Het centrum organiseert ook opleidingen, voor de bewoners is dit een kans om hun tijd hier nuttig te besteden.** Ze kunnen ook de handen uit de mouwen steken tijdens de gemeenschapsdiensten.

FARAH verantwoordelijke animatie

We organiseren tal van activiteiten: we hebben hier een sportzaal en ook een cybercafé, de bewoners houden via mail contact met vrienden of familie in het thuisland. In de bibliotheek kunnen ze boeken lenen of de krant lezen. Om de twee maanden organiseren we iets extra's, zoals een muziekoftreden van enkele bewoners. We hebben ook een vrouwenwerking met activiteiten die erop gericht zijn om de vrouwen eens van hun dagdagelijkse taken te ontlasten.

Niet enkel in het centrum maar ook daarbuiten verzorgen we activiteiten, vaak in samenwerking met lokale clubs of organisaties. Af en toe gaan we naar het zwembad en in de zomer maken we daguitstappen naar zee of een museum. Bewoners kunnen ook bij ons terecht als ze een speciale hobby hebben, gaande van pottenbakken tot karate. Wij leggen de eerste contacten met een club of organisatie, dan is het aan de asielzoeker zelf om ervoor te gaan.

Opleidingen

FARAH

Asielzoekers kunnen ook taallessen (Nederlands, Frans of Engels) of een informaticaopleiding volgen, binnen of buiten het centrum. Er zijn ook bewoners die een technische opleiding volgen zoals houtbewerking of die zich voorbereiden op het theorie-examen van de rijopleiding. Andere bewoners laten dan weer hun diploma gelijkschakelen en gaan voor een diploma hoger onderwijs of universiteit in België. Als een bewoner dan zijn diploma haalt... ja, dan is er echt reden tot feesten!

Deze opleidingen zijn van groot belang voor de bewoners. Zelfs als ze niet erkend worden als vluchteling, dan moeten ze toch niet met lege handen terugkeren. En als ze wel in België mogen blijven, is dit al een hele stap vooruit in hun integratie.

Zakgeld en gemeenschapsdienst

Nieuwe asielzoekers krijgen geen financiële hulp en mogen voorlopig ook niet werken. De bewoners van het opvangcentrum krijgen wel elke week zakgeld. Voor volwassenen is dat ongeveer 7,5€ en voor kinderen 5 €.

FARAH

De bewoners kunnen in het centrum ook 'gemeenschapsdiensten' uitvoeren, het gaat onder andere om poetstaken, helpen met de afwas of de bediening in de keuken, onze medewerkers assisteren tijdens een evenement. Zo kunnen de bewoners iets extra's verdienen waarmee ze dan sigaretten, een telefoonkaart of tweedehandskledij kunnen kopen. De jobs zijn erg gegeerd, op tijd inschrijven is dus de boodschap. Ik merk ook dat heel wat bewoners dit geld sparen om bijvoorbeeld een gsm of een opleiding te betalen.

Buurtinitiatieven

FARAH

Het opvangcentrum organiseert opendeurdagen, rondleidingen en evenementen voor de buurtbewoners. Deze buurtinitiatieven zorgen voor een betere integratie van het opvangcentrum in onze gemeente. De activiteiten kunnen werkelijk van alles zijn: tentoonstellingen, buurtfeesten, workshops dansen of koken, schaaknamiddagen... Het opvangcentrum speelt ook een educatieve en informatieve rol voor kinderen, scholieren en volwassenen. De buurtinitiatieven zorgen ervoor dat de buurtbewoners makkelijker de weg vinden naar het opvangcentrum. Als er een probleem is, dan weten ze dat ze in het centrum terecht kunnen met hun opmerking of klacht.

Op die manier krijgen mensen vaak ook een positiever beeld van een opvangcentrum of van asielzoekers. Maar ook voor de bewoners zelf zijn deze initiatieven van belang omdat ze hen doen beseffen dat ze in een buurt wonen en rekening moeten houden met een lokale gemeenschap.

Ze kunnen contacten leggen of vriendschappen sluiten. Kortom, de buurtinitiatieven zijn belangrijk voor een goede relatie met de wereld rond het opvangcentrum.

De kinderen in het opvangcentrum

In een opvangcentrum is bijna één persoon op drie jonger dan 18! De kinderen wonen er samen met hun ouders in een familiestudio. Zoals alle minderjarigen in België zijn kinderen die in een opvangcentrum wonen leerplichtig. Meestal gaan zij naar school in de buurt van het centrum. De keuze van de school gebeurt in overleg met de ouders.

HYPPOLITE opvoeder in een centrum

Als ze hier net aankomen, volgen de kinderen eerst les in een 'onthaalklas'. In de buurt van het centrum hebben we twee onthaalklassen: één in de basisschool en één in het secundair onderwijs. In de onthaalklas testen ze het niveau en de talenkennis. De kinderen blijven een maand tot een jaar in de onthaalklas, nadien volgen ze samen met de andere kinderen les in een gewone klas.

De kinderen leren snel onze taal en ze hebben er ook echt plezier in. Vaak zijn zij het die hun ouders overtuigen om de taal te leren. De kinderen integreren zich erg gemakkelijk, ze willen dan ook dolgraag met anderen communiceren!

Als we de kinderen inschrijven op een school, moeten de ouders aanwezig zijn. Zij volgen in principe de prestaties van hun kinderen op school. Maar in het centrum organiseren we ook een huiswerkklas, waar de kinderen na school in alle rust hun huiswerk kunnen maken. Buiten de lessen organiseren we allerlei activiteiten, aangepast aan de verschillende leeftijden. Op zaterdag gaan we naar het zwembad, daarmee hebben we altijd veel succes. In het begin begeleiden we de kinderen, maar nu gaan een aantal jongeren al alleen met hun zwembadticket. De bioscoopbezoeken zijn ook erg populair. Veel kinderen zijn ingeschreven in een sportclub: ze spelen voetbal, volgen dansles...Tijdens de vakanties werken we samen met lokale organisaties die de kinderen helpen opvangen. We hebben ook een goed contact met de gemeentelijke jeugddienst.

Niet-begeleide minderjarigen

Sommige centra vangen niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV) op. Dit zijn jongeren (meestal 16-17 jaar oud) die in België toekomen zonder ouders. Hier hebben ze recht op een specifieke opvang.

HYPOLITE

Voor de niet-begeleide minderjarigen voorzien we een aangepaste begeleiding. We nemen eigenlijk de rol over van de ouders. We leven hier zoals een gezin, een dag ziet er ongeveer als volgt uit : opstaan, school, huiswerk, ontspanning, slapen...Elke jongere heeft in het centrum twee vertrouwenspersonen (een maatschappelijk werker en een opvoeder) die hem begeleiden tijdens zijn verblijf hier. Zij zijn de beschermengelen van de jongere.

Mensen- werk

Hoeveel mensen er in een opvangcentrum werken, hangt af van het aantal bewoners dat er verblijft. In een groot centrum, zoals het Klein Kasteeltje met meer dan 800 opvangplaatsen, werken er meer dan 100 mensen. In de kleine opvangcentra (met 75 opvangplaatsen) zijn dat er maar 20.

Toch zijn er een aantal functies die je in elk centrum terugvindt: maatschappelijk werkers, opvoeders, onthaalmedewerkers, verpleegkundigen, keukenpersoneel...

Het personeel in een centrum is multicultureel. De kennis van een vreemde cultuur of taal vergemakkelijkt ongetwijfeld het contact met de bewoners.

INGRID personeelsverantwoordelijke

Op elk uur van de dag zijn er in het opvangcentrum mensen aan het werk. 's Morgens vroeg is het keukenpersoneel in de weer voor het ontbijt, het administratief personeel werkt overdag van 9 tot 5, een team opvoeders vangt de alleenstaande minderjarigen 's avonds op na school, 's nachts loop je de onthaalmedewerkers tegen het lijf tijdens hun controleronde.

Eén van de drukste momenten van de dag is tijdens het avondeten, en net erna. De kinderen zijn terug van school, vaak komen er ook net nieuwe bewoners toe... op dat moment is het alle hens aan dek voor het personeel!

Gelukkig krijgen we voor een aantal taken hulp van vrijwilligers. Ze geven taal- en computerlessen, helpen de kinderen bij hun huiswerk, houden de kledingshop open of begeleiden de jongeren op kamp. Vrijwilligers nemen soms ook gewoon de tijd om naar iemand zijn verhaal te luisteren, iets waar de vaste medewerkers niet altijd de tijd voor hebben. Dankzij de extra ondersteuning van onze vrijwilligers kunnen we meer activiteiten organiseren en krijgen de asielzoekers een meer individuele en kwalitatieve begeleiding.

Via vrijwilligerswerk integreert het opvangcentrum zich ook beter in de gemeente.

Omkadering van het personeel

INGRID

Onze medewerkers volgen ook regelmatig bijscholing: een informaticaopleiding, een vorming interculturele communicatie, uitleg over een nieuwe wet of een EHBO-cursus.

Om onze medewerkers beter te ondersteunen, werken we hier sinds kort met een stressteam. Dit team bestaat uit collega's die, na een incident zoals een vechtpartij, het betrokken personeel opvangen. We merken toch dat medewerkers na zo'n incident vaak willen praten over wat er gebeurd is. Praten is een manier om die agressie een plaats te geven en de emoties die ermee gepaard gaan, te verwerken.

Na het centrum

In principe duurt een asielprocedure maximaal één jaar. Asielzoekers worden opgevangen zolang hun aanvraag loopt. Eenmaal de asielinstanties een beslissing hebben genomen, kan de asielzoeker verschillende pistes volgen.

ANOUK maatschappelijk werkster

Normaal gezien verblijft een persoon die asiel aanvraagt in België eerst in een collectieve opvangstructuur (een open opvangcentrum). Na vier maanden kan hij dan een verhuis aanvragen naar een particuliere woning. Dit is een huis of een appartement dat wordt beheerd door een ocmw of een niet-gouvernementele organisatie. Het voordeel is dat deze woningen meer zelfstandigheid bieden dan een centrum.

Als er een plaats vrijkomt, mag de bewoner of het gezin het centrum verlaten en verhuizen naar deze individuele opvang.

Dit heeft echter geen enkele invloed op de asielprocedure. Als een asielzoeker intrekt in een privéwoning, betekent dat dus niet dat hij zal worden erkend als vluchteling.

De erkende vluchteling

Als de asielinstanties het statuut van erkende vluchteling toekennen aan een asielzoeker, dan krijgt hij een verblijfsvergunning waarmee hij in België mag wonen. Hij kan ook financiële steun vragen aan een ocmw. Dit is ook zo voor geregulariseerden of personen die subsidiaire bescherming krijgen.

ANOUK

Dan kan de bewoner dus werk zoeken of zich inschrijven voor een beroepsopleiding. Hij moet het opvangcentrum verlaten en zelf een woning zoeken in een stad of gemeente naar keuze. De huisvestingscel van het centrum begeleidt de bewoner bij deze zoektocht en geeft zoveel mogelijk tips.

De afgewezen asielzoeker

Indien de asielaanvraag geweigerd wordt, ontvangt de asielzoeker een bevel om het grondgebied te verlaten. Hij kan ook in beroep gaan tegen de negatieve beslissing.

ANOUK

Als de uiteindelijke afloop van de procedure negatief is, is die persoon 'illegaal' en moet hij het land verlaten.

Dan heeft hij de keuze: ofwel verlaat hij zelf het land ofwel stapt hij in een programma van vrijwillige terugkeer.

Vrijwillige terugkeer

ANOUK

Eigenlijk kunnen asielzoekers op elk moment vrijwillig terugkeren naar hun land, terwijl hun procedure nog loopt of erna. Zij krijgen dan een vliegtuigticket, een premie en in sommige gevallen ook middelen voor hun re-integratie.

Met die middelen worden kleinschalige, individuele re-integratieprojecten op touw gezet, die mensen moeten helpen om in hun herkomstland de draad weer op te pikken.

Die extra steun wordt bijvoorbeeld gebruikt om de huur van een woning te betalen, een bedrijfje op te starten, een opleiding te volgen of materiaal aan te kopen. Het geld wordt niet rechtstreeks aan de terugkeerder gegeven.

Fedasil werkt voor de opvolging van de projecten samen met lokale partners in verschillende herkomstlanden.

Elke persoon die asiel aanvraagt in België, heeft recht op opvang tijdens het onderzoek van zijn aanvraag.

Het merendeel van de asielzoekers wordt eerst opgevangen in een opvangcentrum waar ze materiële hulp krijgen.

De opvangcentra zorgen voor de basisbehoeften (onderdak, eten, kledij) van de asielzoekers. Hiernaast voorzien de centra ook sociale en administratieve begeleiding en bieden ze juridische, medische en psychologische hulp.

In een opvangcentrum wonen mensen van verschillende leeftijden, culturen, nationaliteiten en godsdiensten samen onder één dak.

Deze handleiding werpt een blik op de verschillende facetten van het dagelijks leven in een opvangcentrum.

FEDASIL
hoofdzetel

Kartuizersstraat, 21 – 1000 Brussel
T 02 213 44 11
info@fedasil.be

D/2008/10.053/7

www.fedasil.be